Gemeente Rotterdam

Maatschappelijke Ontwikkeling
Armoedebestrijding, Schuldhulpverlening, Taal
Enes Yigit MSC

Van: Karin Molenaar
Telefoon: 06-23383116
E-mail: bbo@rotterdam.nl

Ons kenmerk: M2210-3497 - 22bo6960

Onderwerp: (4e) Voortgang ondersteuning gedupeerde ouders in de toeslagenaffaire

Datum: B&W 6 december 2022

Aan de gemeenteraad

Onderwerp:
(4e) Voortgang ondersteuning gedupeerde ouders in de toeslagenaffaire

Op welke gronden deze brief? /Waarom nu voorgelegd?
Naar aanleiding van de Expertmeeting Toeslagenaffaire in de Commissie WIISA op 14 juli 2021 is afgesproken de raad periodiek schriftelijk te informeren over de voortgang van de ondersteuning van Rotterdamse gedupeerde ouders in de toeslagenaffaire (21bb11635). De eerste brief over dit onderwerp is verzonden op 26 oktober 2021 (21bb13106 en 21bb014783), de tweede brief op 1 februari 2022 (22bb773). De derde brief is aan u gestuurd in april 2022 (22bb3348). De brief die nu voor u ligt is de laatste voortgangsbrief van 2022.

De landelijke hersteloperatie toeslagen gaat een nieuwe fase in. Inmiddels is de Wet hersteloperatie toeslagen in november 2022 in werking getreden. Hiermee is een wettelijke basis gelegd onder de al bestaande regelingen en wordt de uitvoering van de kindregeling en de regeling huurtoeslag, zorgtoeslag en kindgebonden budget mogelijk gemaakt. Er worden daardoor de komende jaren minder beleidsmatige ontwikkelingen verwacht.

In verband met deze ontwikkelingen stellen wij voor uw raad vanaf 2023 twee keer per jaar schriftelijk te informeren over de voortgang van de ondersteuning van Rotterdamse gedupeerde ouders in de toeslagenaffaire. De vijfde voortgangsbrief kunt u verwachten in het voorjaar (april), tegelijk met de monitors armoede- en schuldenaanpak. De tweede brief ontvangt u in het najaar (oktober).

Relatie met het coalitieakkoord/collegewerkprogramma/eerder aangenomen moties en gedane toezeggingen:
Motie 'Een frisse en eerlijke start' (20bb9581 – 20bb016106) van A. van Zevenbergen e.a. (SP e.a.)

Toelichting:
Gedupeerde ouders in de toeslagenaffaire is 'ongekend onrecht' aangedaan door de Rijksoverheid. Het Rijk is aan zet waar het gaat over het herstel van het aangedane leed, maar ook gemeenten hebben een belangrijke rol in de uitvoering van de hersteloperatie. Praktisch gezien zorgt het Rijk voor de financiële vergoeding aan gedupeerden en de benodigde wet- en regelgeving om dit mogelijk te maken. Gemeenten leveren een belangrijk aandeel in het herstel van vertrouwen in de (rijks)overheid en in het bieden van ondersteuning aan gedupeerden op de leefgebieden financiën, wonen, werk/dagbesteding, gezondheid en gezinssituatie. Daarnaast is de gemeente voor veel gedupeerde ouders (één van de) schuldeiser(s), én is de gemeente in sommige gevallen ook (schuld)hulpverlener.

Vanaf de zomer van 2020 is de gemeente Rotterdam al nauw betrokken bij de gedupeerde ouders en hun herstel. Om het herstel zo goed mogelijk vorm te geven staan we vanaf toen in nauw contact met de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT) en de VNG. We zijn betrokken geweest bij en hebben invloed uitgeoefend op de ontwikkeling en invulling van de diverse herstelregelingen. We geven gevraagd en ongevraagd advies aan de VNG en UHT om zo veel mogelijk bij te dragen aan het herstel van gedupeerde ouders. Daar waar mogelijk, proberen we o.a. versnelling aan te brengen in de afhandeling van aanvragen door UHT door mee te werken aan de ontwikkeling en uitvoering van bijvoorbeeld een pilot met een driegesprek. Het UHT is continue bezig om het contact met de gedupeerde ouders te verbeteren. Een belangrijk aspect is dat gedupeerde ouders vaker persoonlijk contact willen en dat centraal staat wat een ouder nodig heeft voor het herstel en wat zij kunnen verwachten van het UHT en de gemeente aan ondersteuning, compensatie en hulp bij verwerking. Een van de oplossingen is het driegesprek dat plaatsvindt tussen de gedupeerde ouder, de zaakbehandelaar bij het UHT en een coach Toeslagen 010 van de gemeente Rotterdam. Het gesprek vindt op 3 belangrijke momenten in het proces plaats. Het eerste gesprek vindt plaats na de eerste toets, het tweede gesprek op het moment bij de start van de integrale beoordeling. Het derde en tevens laatste gesprek vindt plaats na afronding van de integrale beoordeling. De pilot is kleinschalig van opzet. In Rotterdam doen 21 ouders mee.

Hieronder volgt een toelichting op de voortgang met betrekking tot de volgende onderwerpen:

1. Algemene stand van zaken van het contact zoeken met Rotterdamse ouders;
2. Stand van zaken en voortgang van de maatschappelijke ondersteuning aan ouders en over de activiteiten die wij doen in het kader van onze rollen als schuldeiser en schuldhulpverlener;
3. Samenwerking met de wijk en opzetten lotgenotencontact;
4. Pilot in NPRZ-gebied met en voor gedupeerde kinderen;
5. Niet erkend gedupeerden;
6. Kindregeling – Rotterdamse Kindaanpak;
7. Uithuisgeplaatste kinderen uit Toeslagengedupeerde gezinnen
8. Wet Hersteloperatie Toeslagen en impact op de Rotterdamse uitvoering
9. Communicatie: samen met de ouders

Voortgangsrapportage

1. Algemene stand van zaken van het contact zoeken met Rotterdamse ouders

In Rotterdam hebben we te maken met ruim 9.000 ouders[1] die (mogelijk) gedupeerd zijn door de toeslagenaffaire. Hiervan zijn er inmiddels 4726 erkend in de eerste toets[2] of middels integrale beoordeling[3] door de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (hierna: UHT).

Rotterdammers mogelijk gedupeerd (6/10/2022)	waarvan erkend	waarvan niet erkend	nog in afwachting
9.275	4.726	175	4.374

Contact maken met ouders: Informatiepunt Toeslagen 010

In de brief van 26 oktober 2021 (21bb13106) hebben wij een toelichting gegeven op de werkwijze van de gemeentelijke ondersteuningsorganisatie. Het Informatiepunt Toeslagen 010 benadert ouders om contact te leggen en te vragen of ouders ondersteuning wensen van de gemeente. Tot 1 september 2021 ontving de gemeente van UHT lijstwerk van álle Rotterdamse ouders die zich gemeld hadden als mogelijk gedupeerde bij UHT (de zgn. 'zelfmelders'). Vanaf 1 september 2021 ontvangt de gemeente alleen nog gegevens van ouders die aan UHT aangeven dat zij door de gemeente benaderd willen worden.
Ouders die zich bij UHT hebben aangemeld en geen contact willen met de gemeente ontvangen wel een brief vanuit gemeente Rotterdam (vanuit onze rol als schuldeiser) waarin wordt aangegeven dat eventuele schulden worden gepauzeerd. In deze brief staan de contactgegevens van het Informatiepunt Toeslagen 010, zodat ouders alsnog zelf contact kunnen opnemen bij vragen of als ze op een later moment toch ondersteuning wensen.

Tot nu toe zijn meer dan 6.500 ouders gesproken en is 93% van de Rotterdamse zelfmelders en ouders die hulp wensen bereikt. In deze gesprekken geeft uiteindelijk 40% van de ouders aan ondersteuning te wensen, 60% wenst geen ondersteuning van de gemeente (anders dan kwijtschelding van schulden of informatie en advies).
De eerste 5523 ouders, zogeheten zelfmelders, zijn direct door de gemeente benaderd zonder tussenkomst van UHT vanwege de geldende mandateringsregeling in 2021. Nog steeds geeft een merendeel bij contact met de gemeente aan geen structurele hulpverlening te willen. (Gebrek aan) vertrouwen in de overheid speelt daarbij een rol.

Ons doel blijft om alle gedupeerde ouders te bereiken en onze hulp aan te bieden. Niet alleen voor ondersteuning bij enkelvoudige vragen door het Informatiepunt, maar ook indien nodig brede ondersteuning vanuit Wijkcoaches Toeslagen.

---

[1] Deze aantallen zijn gebaseerd op de aangeleverde gegevens vanuit UHT ten behoeve van de kwijtschelding van publieke vorderingen, de lijst vanuit het UHT met (mogelijk) gedupeerden die ondersteuning van de gemeente wensen en de 'zelfmelders' die zich uit eigen beweging alsnog bij de gemeente melden.
[2] In de eerste toets beoordeelt UHT of iemand in aanmerking komt voor herstel. In de eerste toets wordt bijvoorbeeld bekeken of iemand ooit kinderopvangtoeslag heeft aangevraagd. En zo ja, of men ooit geld moest terugbetalen. En of dat onterecht was. Daarbij wordt gekeken naar de gegevens die UHT al van iemand heeft. De eerste toets is deels automatisch (wat zeggen de systemen) en deels handmatig (welke informatie kan een medewerker nog meer vinden).
[3] In de integrale behandeling gaat UHT de situatie verder bekijken. Iemand krijgt dan een persoonlijk zaakbehandelaar. Deze zoekt samen met de ouder uit wat er is misgegaan en waar men recht op heeft. Is dat bedrag hoger dan €30.000 (=Catshuisregeling)? Dan krijgt de ouder het aanvullende bedrag alsnog uitbetaald. Zo'n integrale behandeling kost wel meer tijd. Iemand heeft altijd recht op een integrale behandeling.

Informatiepunt Toeslagen 010	Cumulatief 13/1/2022	Cumulatief 5/4/2022	Cumulatief 6/10/2022
Aantal mogelijk gedupeerde ouders Rotterdam (op basis van lijstwerk UHT)	8.310	8.702	**9.275**
Aantal ouders gesproken	5.601	6.297	**6.634**
Aantal ouders aangemeld door UHT (zelfmelders) *	5.873	5.980	**6.131**
% ouders gebeld en gesproken	86%	92%	**93%**
% ouders benaderd en niet gesproken	14%	8%	**7%**
% ouders nog niet benaderd	0,5 %	0,2%	**0,4%**
% ouders dat geen dienstverlening wil	58%	59%	**60%**
% ouders dat dienstverlening wil **	42%	41%	**40%**

** In de vorige voortgangsrapportages werden alle zelfmelders bij UHT voor 1/9/2021 gescheiden van de ouders die zich na 1/9/2021 melden bij UHT en hulp van de gemeente wensten. In deze rapportage zijn deze ouders met terugwerkende kracht samengevoegd en daarmee de aantallen en percentages aangepast.*
*** Ouders die dienstverlening willen zijn grotendeels doorgeleid naar het wijkteam, ETF en het hulpteam. Enkelvoudige vragen worden opgepakt en opgelost door het Informatiepunt en in een kleiner aantal gevallen vindt er een doorverwijzing plaats naar andere gemeentelijke afdelingen zoals KBR, Sociaal Raadslieden, W&I, Invorderende afdelingen, etc.*

2. Stand van zaken en voortgang van de maatschappelijke ondersteuning aan ouders en over de activiteiten die wij doen in het kader van onze rollen als schuldeiser en schuldhulpverlener;

Maatschappelijke ondersteuning
Een groot deel van de gedupeerde ouders heeft problemen op één of meer van de volgende vijf leefgebieden: gezondheid, gezin, wonen, schulden en werk en inkomen. De maatschappelijke ondersteuning aan gedupeerde ouders wordt uitgevoerd door de wijkcoaches toeslagen, werkzaam in de Hulpteams Toeslagen. Zij staan gedupeerde ouders en kinderen bij om problemen en knelpunten op de bovenstaande leefgebieden op te lossen. Op basis van de behoefte van de gedupeerde ouders wordt gewerkt aan het oplossen van verschillende problemen, die zijn ontstaan in het gezin. Het gaat dan om acute financiële problemen, vraagstukken rondom wonen en huisvesting, problemen bij de opvoeding van de kinderen en relatie tussen ouders en kinderen en ondersteuning bij het vinden van een nieuwe baan en het herwinnen van het zelfvertrouwen van gedupeerde ouders. De coaches staan naast de ouders en qua ondersteuning en hulp is er alle tijd en ruimte om de benodigde ondersteuning te bieden aan de gedupeerde ouders en hun kinderen. Om de kwaliteit van onze dienstverlening aan deze gezinnen verder te verbeteren is de formatie bij deze Hulpteams uitgebreid tot in totaal 75 FTE. In de wijken met de meeste gedupeerde ouders is naar rato meer fte beschikbaar dan in de andere wijken. Daarbij wordt in samenwerking met de wijkteams specifieke hulp en ondersteuning verleend door speciale wijkcoaches toeslagen aan (mogelijk) gedupeerde ouders die hulp wensen.

Maatschappelijke Ondersteuning	Cumulatief 24/1/2022	Cumulatief 5/4/2022	Cumulatief 6/10/2022
Aantal ouders bij Hulpteams Toeslagen	973	1020	987*

**Door een correctie in de manier van registreren is dit aantal lager dan in de vorige rapportage. In eerdere rapportages is uitgegaan van het aantal doorverwijzingen. Inmiddels is de registratie vanuit dienstverlening beter op orde en geeft dit cijfer een beter beeld van het aantal Rotterdammers dat ondersteuning ontvangt.*

Financiële Ondersteuning: Schulden

Ouders die aangeven ondersteuning te willen bij hun financiële vragen en eventuele schuldenproblematiek krijgen deze ondersteuning van het Expertiseteam Financiën (ETF, Grip op Geldzaken). Zij helpen de ouders om overzicht en inzicht te krijgen en de informatie te verzamelen die nodig is om zowel publieke als private schulden op te lossen.

Financiële Ondersteuning Schulden	Cumulatief 13/1/2022	Cumulatief 1/4/2022	Cumulatief 6/10/2022
Aantal ouders bij Expertiseteam Financiën	559	603	677

UHT heeft een schuldenaanpak voor gedupeerde ouders[4]. Deze bestaat uit 4 onderdelen, namelijk het pauzeren van private schulden, het kwijtschelden van publieke schulden, het zoveel mogelijk afbetalen en oplossen van private schulden en het vergoeden van al betaalde schulden. Hierdoor kunnen gedupeerde ouders het geld dat zij krijgen zoveel mogelijk zelf houden. En een schuldenvrije start krijgen.

Financiële Ondersteuning: Pauzeren gemeentelijke vorderingen – afloop Wettelijk Moratorium

Pauzeren gemeentelijke vorderingen	Cumulatief 14/10/2021	Cumulatief 13/01/2022	Cumulatief 5/4/2022	Cumulatief 4/10/2022
Aantal ouders* aangemeld door UHT	9.124	9.827	10.539	11.216
Aantal ouders* met vorderingen	5.409	5.781	5.890	6.231
Aantal ouders* zonder vorderingen	3.715	4.046	4.649	4.985

**Het gaat hier om ouders + toeslagpartners + verhuisde ouders+ gedupeerden die niet in Rotterdam wonen, niet verhuisd zijn maar wel openstaande vorderingen hebben bij gemeente.*

Om rust te creëren in de situatie van gedupeerde ouders is een zogeheten moratorium ingesteld. Dit is een afkoelingsperiode van één jaar en wordt ook wel pauzeknop[5] genoemd. De gegevens voor het pauzeren van de gemeentelijke vorderingen worden aangeleverd door UHT.
Het moratorium is van toepassing op ouders die erkend worden als gedupeerde en hun huidige toeslagpartner. Voor hen is het wettelijk moratorium een jaar van kracht, ingaande op de datum waarop het bedrag van €30.000 is uitgekeerd.
We ontvangen steeds meer signalen dat ouders door het aflopen van het moratorium opnieuw in de problemen komen en er nieuwe schulden ontstaan. De oorzaken hiervoor zijn met name:

- Ouders zijn niet door de eerste toets zijn gekomen moeten soms jaren wachten op de integrale beoordeling om vast te laten stellen of ze gedupeerd zijn;
- Ouders zijn wel erkend als gedupeerde maar hebben hun eerste compensatie van € 30.000 (Catshuisregeling[6]) gebruikt om leningen bij familie en vrienden af te lossen, waardoor het geld wel op is, maar nog niet alle schulden zijn opgelost (dit gebeurt vooral bij ouders die 'vroeg' erkend zijn, nog voordat de schuldenaanpak van start ging);
- Ouders zijn mentaal en financieel nog niet stabiel genoeg om voldoende inkomen te genereren of om een baan te vinden en kunnen de vaste lasten alsnog niet betalen.

[4] Ik heb schulden, wat nu? - Toeslagen Herstel (belastingdienst.nl)
[5] Pauzeknop - Toeslagen Herstel (belastingdienst.nl)
[6] Catshuisregeling Kinderopvangtoeslag - Toeslagen Herstel (belastingdienst.nl)

UHT heeft een noodprocedure ontwikkeld voor ouders die als gevolg van het aflopen van het moratorium in de problemen komen. De wijkcoaches toeslagen blijven ouders in deze situatie ondersteunen, ook bij het aanvragen van de noodprocedure.

Financiële Ondersteuning: Kwijtschelden gemeentelijke vorderingen
De Gemeente Rotterdam heeft vanuit de Belastingdienst gegevens aangeleverd gekregen van erkend gedupeerde ouders. Deze gegevens omvatten: 'Gedupeerde ouders in Rotterdam' of 'Gedupeerde ouders die 5 jaar of korter geleden in Rotterdam gewoond hebben'. In beide gevallen worden ook de gegevens van de toeslagpartner vermeld. De verschillende gegevens zijn goed voor 4.985 personen in totaal die in aanmerking komen voor kwijtschelding van de Rotterdamse gemeentelijke vorderingen. Daarvan hebben 2.947 personen ook daadwerkelijk vorderingen bij de gemeente Rotterdam openstaan. De gemeente is in september 2021 gestart met het kwijtschelden. Het totaalbedrag van de kwijtgescholden vorderingen tot nu toe is € 6.775.283, -.

Kwijtschelden gemeentelijke vorderingen bij erkende gedupeerden	gemeld 14-10-21	gereed 14-10-21	gemeld 13-01-22	gereed 13-01-22	gemeld 05-04-22	gereed* 05-04-22	gemeld 04-10-22	gereed* 04-10-22
Aantal erkend gedupeerde ouders met vorderingen**	1562		2519		2429***		2947	
W&I	782	546	1231	945	1178***	1152	1336	1301
DV-Belastingen	890	380	1932	1275	2020	1785	2142	2000
BCO	7	0	10	7	10	10	10	10
KBR (sociale kredieten)					18	18	21	21

** Met gereed wordt bedoeld dat voor alle openstaande vorderingen bij de gemeente Rotterdam kwijtschelding is verleend die materieel betrekking hebben op de periode tot en met 31 december 2020 en vallen binnen de reikwijdte van de Verzamelwet en Beleidsbesluit kwijtschelden.*
*** De aantallen per incasserende afdeling tellen niet op tot het aantal erkend gedupeerde ouders met vorderingen in de eerste rij, omdat één persoon bij meerdere afdelingen openstaande vorderingen kan hebben.*
**** Het aantal is lager dan op 13-1-2022 omdat er een correctie is uitgevoerd – klanten die een vorderingen hadden zonder openstaand saldo, zijn na correctie niet meegenomen.*

Kredietbank Rotterdam (KBR): SBN-loket "Private schulden"
Sinds 5 januari 2022 is het loket private schulden van Sociale Banken Nederland (SBN[7]) geopend voor erkend gedupeerde ouders van de toeslagenaffaire. Kredietbank Rotterdam (KBR), als lid van het samenwerkingsverband SBN, toetst de aanvragen en betaalt deze uit aan de schuldeiser(s) van gedupeerden, in opdracht van de Belastingdienst.

In totaal hebben zich 9.976 gedupeerden gemeld bij SBN, waarvan het aantal Rotterdammers niet inzichtelijk is. Dashboardinformatie vanuit SBN voor deze doelgroep op landelijk niveau ontbreekt op dit moment.
Kredietbank Rotterdam heeft tot en met 7-10-2022 1.292 aanvragen ontvangen, waarvan 833 van niet-Rotterdammers. De verzoeken tot compensatie worden landelijk opgepakt en verdeeld onder alle 23 leden van het samenwerkingsverband SBN.

[7] Sociale Banken Nederland (SBN) is de uitvoeringsorganisatie waarbij 23 kredietbanken zijn aangesloten. SBN biedt hulp bij het oplossen van schulden, onder meer aan de gedupeerden van de problemen met de kinderopvangtoeslag. Dat doen we in opdracht van de Belastingdienst: https://www.sbn.nl/

Wat in de praktijk betekent dat KBR (en ook de andere leden van SBN) aanvragen van gedupeerden zowel woonachtig in Rotterdam als in andere gemeenten behandelt. De Kredietbank Rotterdam heeft een groot aandeel gehad in de verwerking van de aanvragen van gedupeerden. Met een relatief kleine groep medewerkers heeft de Kredietbank Rotterdam als SBN-partner een substantieel grote bijdrage geleverd aan de afhandeling van de aanvragen. Daarnaast heeft de Kredietbank Rotterdam ook een relatief grote bijdrage gehad aan de verfijning van het werkproces.

Kredietbank Rotterdam (KBR): SBN-loket "Al betaalde schulden"
Naast het loket 'Private Schulden' opende SBN op 28 september 2022 het nieuwe loket "Al betaalde schulden". Met de regeling 'Al betaalde schulden' kunnen gedupeerde ouders schulden indienen die zij (deels) al zelf betaald hebben met de compensatie vanuit de Cathuisregeling (€ 30.000,-) die zij eerder van de Belastingdienst ontvangen hebben.

Het kabinet heeft eerder een compensatiebedrag betaald aan gedupeerden van de kinderopvangtoeslagaffaire. Dit bedrag was bedoeld voor een nieuwe start en niet om de schulden mee af te betalen. In de praktijk is dit geld door een deel van de gedupeerden wel gebruikt om schulden mee af te betalen. Gedupeerden kunnen een aanvraag indienen om dit alsnog terug te krijgen. SBN beoordeelt dan of de betaalde schulden in aanmerking komen voor terugbetaling. Een viertal Kredietbanken vanuit het SBN-consortium is reeds gestart met de uitvoering van dit besluit, waaronder de Kredietbank Rotterdam. Tot en met 7-10-2022 hebben 192 ouders hun reeds betaalde schulden ingediend bij dit loket. Het is nog niet bekend hoeveel Rotterdamse gedupeerden gebruik gaan maken van deze regeling.

Kredietbank Rotterdam (KBR): minnelijke schuldregeling (Msnp)
Zoals in eerdere voortgangsrapportages gemeld, heeft KBR erkend gedupeerden versneld uit de MSNP gehaald. Tweewekelijks krijgt de KBR-lijstwerk van UHT op basis waarvan gedupeerden in een actuele minnelijke schuldregeling gecompenseerd worden.

Financiële Ondersteuning Msnp	Cumulatief 14/10/2021	Cumulatief 13/1/2022	Cumulatief 5/4/2022	Cumulatief 7/10/2022
Aantal ouders versneld uit Msnp	263	272	330	368

3. Samenwerking met de wijk en opzetten lotgenotencontact

Deze zomer zijn twee lotgenotenbijeenkomsten georganiseerd vanuit lokale wijknetwerken. In IJsselmonde bijvoorbeeld hebben ouders samen met het Wijktheater een Lotgenotendag georganiseerd, met als doel elkaar te vinden en te steunen, ervaringen en verhalen te delen en hulp te bieden vanuit het netwerk. De gemeente heeft hier vooral een faciliterende rol. Het gaat immers vooral over onderling contact en uitwisseling van ervaringen tussen gedupeerde ouders. In Delfshaven heeft de lotgenotenbijeenkomst geleid tot een groep die tweewekelijks bijeen komt en veel steun bij elkaar vindt.
Deze bijeenkomsten werden zeer goed gewaardeerd door de ouders. Daarom worden deze lotgenotenbijeenkomsten door henzelf en het wijknetwerk voortgezet en uitgebreid. De gemeente houdt zich hierbij op de achtergrond, maar ondersteunt deze initiatieven waar nodig en mogelijk.

Onlangs is in Delfshaven een initiatief gestart door de Welzijnscoalitie Delfshaven onder de naam Rotterdamse Volhouders. In samenwerking met de gemeente wordt hier de kracht van het wijknetwerk ingezet op de volgende, voor ouders en voor de gemeente, zeer relevante thema's:

- Het vinden van gedupeerde ouders die zich nog nergens gemeld hebben of zich uit het maatschappelijk leven teruggetrokken hebben. Deze ouders zijn niet bij UHT of bij ons in beeld, maar mogelijk wel bij het wijknetwerk.
- Het bieden van inhoudelijke ondersteuning aan gedupeerde gezinnen, bijvoorbeeld omdat er meer vertrouwen is in de wijkorganisaties dan in de gemeente. Hierbij wordt onderzocht welke zaken het wijknetwerk aanvullend kan bieden of zelfs beter kan bieden dan de gemeentelijk ondersteuning.
- Onderzoeken of het wijknetwerk in staat is goede nazorg te bieden wanneer onze professionele begeleiding de meeste hulpvragen heeft opgelost. Nazorg is nog niet geheel gedefinieerd, maar kan bij gezinnen wel voor langere tijd wenselijk zijn.

Deze ondersteuning is aanvullend op de integrale ondersteuning die de gemeente aan de Rotterdamse gedupeerden biedt. Waar professionele ondersteuning nodig is, wordt de gemeente altijd ingeschakeld.
De Rotterdamse Volhouders beginnen in november 2022 met 50 gezinnen als pilot in Delfshaven en loopt in ieder geval tot maart 2023. Bij een succesvolle uitvoering van de pilot wordt deze vorm van aanvullende ondersteuning door de gehele stad opgezet.
De uitkomsten van deze pilot en het eventuele plan voor vervolg worden in de volgende voortgangsrapportage toegelicht.

4. Pilot in NPRZ-gebied met en voor gedupeerde kinderen

Binnen Rotterdam is de groep getroffen ouders het grootst in het gebied van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). Hier is tevens een breed netwerk (bestaande uit bewoners maar ook werkgevers en onderwijsinstanties) aanwezig dat ingezet kan worden voor het ondersteunen van deze gezinnen, en hier ook graag een actieve rol in wil spelen.

Ook de kinderen van gedupeerde ouders zijn vaak flink geraakt door de Toeslagenaffaire. Denk hierbij aan beschadigde gezinsrelaties, schooluitval, ontwikkelingsachterstanden, psychische problemen, eenzaamheid, dakloosheid, wantrouwen richting instanties en studieschulden die zijn ontstaan door het financieel ondersteunen van ouders. En vooral: geen perspectief zien op een goede, eigen toekomst. De gemeente en NPRZ hebben daarom samen met de Ombudsman Rotterdam, de (ex-)voorzitter van het landelijk Ouderpanel Kinderopvangtoeslag en de oprichter van het Instituut voor Publieke Waarden de ambitie uitgesproken deze kinderen te willen helpen met het zetten van stappen richting een hernieuwd toekomstperspectief. Concreet heeft dit geleid tot het opzetten van de pilot "Toekomstdromen".

Het doel van de pilot: We verkennen en proberen uit of we kinderen, van ouders die gedupeerd zijn als gevolg van de Toeslagenaffaire kunnen helpen bij het alsnog realiseren van hun toekomstdromen en verlangens, zoals zij die hadden voor de affaire begon. Centrale vraag hierbij is: waar zouden zij zijn geweest als hun gezin niet geraakt was door de toeslagenaffaire? De lat voor het te behalen resultaat wordt hierbij hoog gelegd. Dit vanuit de gedachte dat uitzonderlijke tegenslagen wegwerken betekent dat uitzonderlijke inhaalslagen moeten worden gemaakt.
De pilot wordt klein gestart en loopt in eerste instantie van september tot en met december 2022. De uitkomsten van deze pilot en het eventuele plan voor vervolg worden in de volgende voortgangsrapportage toegelicht.

5. Niet-erkend gedupeerden

Er zijn ook ouders waarvan de Belastingdienst definitief niet kan vaststellen dat zij gedupeerden van de Kinderopvangtoeslagaffaire zijn. Het gaat inmiddels om 175 Rotterdammers die na de integrale beoordeling hebben gehoord niet erkend gedupeerde te zijn in de Kinderopvangtoeslagaffaire. Het mededelen van dat besluit door de Belastingdienst kan een grote impact op ouders hebben. Daarbij zal ook de invordering

van openstaande schulden dan weer binnen 30 dagen gestart worden. Dit gebeurt op een sociale manier, want de gemeente hecht veel waarde aan sociaal incasseren. Daarom zijn wij aangesloten bij de Schuldeiserscoalitie en hebben wij het sociaal incasseren keurmerk 'Warm Incasseren'[8] van Warm Rotterdam mogen ontvangen.
In alle gevallen willen we deze ouders een passende, warme overdracht naar reguliere zorg- en dienstverlening bieden, die aansluit bij hun situatie en hulpvragen. Het uitgangspunt is tenslotte dat deze Rotterdammers niet voor niets met hun schulden aan de bel getrokken hebben. Daarom richten we nu een proces in waarin we elk van deze ouders telefonisch benaderen en een maatwerk-plan maken voor hun financiële- en andere hulpvragen, en afspraken maken over de openstaande vorderingen voordat wij als gemeente onze invordering weer starten.

6. Kindregeling – Rotterdamse Kindaanpak

Het Rijk voorziet voor de kinderen uit Toeslagengedupeerde gezinnen (landelijk ongeveer 90.000) in een landelijke Kindregeling[9]. De regeling voorziet in een forfaitair geldbedrag voor elk kind, afhankelijk van leeftijd, maar niet in inhoudelijke zorg of ondersteuning. De verantwoordelijkheid voor die brede ondersteuning ligt bij de gemeente.
Om hier invulling aan te geven is in januari 2022 ons eigen onderzoek met en voor kinderen gestart. Zij hebben deel uitgemaakt van de ontwikkelgroep, om zo te zorgen voor maximale inbreng. Het gehele onderzoek vindt gefaseerd plaats, omdat we ook bij deze doelgroep uitgaan van deels unieke problematiek, waarbij we vooraf niet precies weten wat we aantreffen of wat we moeten ontwikkelen aan zorg of dienstverlening.
Fase één van dat onderzoek, "Slagkracht", is deze zomer afgerond en heeft geleid tot een breed scala aan bevindingen en te ontwikkelen instrumenten. In deze fase hebben we goed kunnen vaststellen wat deze groep kenmerkt, wat zij aangeven nodig te hebben aan zorg en ondersteuning op alle leefgebieden, en is beschreven welke instrumenten, zorg en dienstverlening verder ontwikkeld moeten worden.
Ook zijn enkele vormen van begeleiding en behandeling gebouwd en getest, zodat ze snel ingezet kunnen worden, met name over traumabehandeling.

Leidend in het ontwikkelen van deze aanpak/werkmethodiek is om dit samen te doen met de gedupeerde ouders en vooral de kinderen. Ook de inbreng van de gemeentelijke Kinderombudsman is meegenomen in de verschillende ontwikkelstappen.

Thema's bij kinderen

Uit het onderzoek komen zes leidende thema's naar boven, in volgorde van impact:

1. Gebroken vertrouwen en groeiend wantrouwen in overheden en instanties;
2. Acute en chronische stress. Door de hoge schulden en de harde invordering hebben hele gezinnen jarenlang onder hoge druk geleefd. Dat heeft gezinnen ontwricht en psychische gevolgen voor de kinderen gehad;
3. Niet meer financieel kunnen investeren in je kind: dat leidde tot geen sportclub, andere activiteiten of uitstapjes met gezin, vieren van verjaardagen etc.;
4. Schuldgevoel en schaamte, vooral bij ouders maar soms ook bij kinderen;
5. Gedupeerde kinderen: ouders proberen hun kinderen uit de wind te houden door hen niets te vertellen, terwijl alle kinderen door hadden dat er iets ernstigs speelde. Dat maakt eenzaam en beschadigt het vertrouwen in de eigen ouders;
6. Leven in isolement: aan de buitenwereld niet laten merken wat er speelt zorgt voor sociaal isolement, verlies van netwerk, vrienden en belemmert de normale ontwikkeling als kind.

---

[8] Keurmerk-WarmIncasseren-vs-1.0-sept-2020.pdf (warmrotterdam.nl)
[9] https://services.belastingdienst.nl/toeslagen-herstel/kindregeling/

De basis ligt bij herstel van vertrouwen. Zonder vertrouwen is geen enkele hulp, zorg of interventie effectief. Een van de deelnemers bracht dit mooi onder woorden: *"Pas als ik als moeder de hulpverlener vertrouw, durft m'n kind dat ook aan"*. Dit illustreert dat de Kindaanpak nooit uitsluitend over kinderen kan gaan, maar de ouders en het gezin hier altijd een rol in moeten kunnen spelen.

Vervolg
De volgende fase in het ontwikkelen van een specifiek instrumentarium voor het begeleiden van kinderen uit toeslagengedupeerde gezinnen gaat deze herfst van start. Ook in deze vervolgstap zal de inbreng van de kinderen zelf leidend zijn: zij kunnen het beste aangeven wat zij nodig hebben en wat werkt.
Uitgangspunten:

- Communicatie: Jongerenorganisaties gaan ons helpen met het bereiken van de jongeren. Gezien het intrinsieke wantrouwen gaat met name de inmiddels volwassen groep naar verwachting niet snel contact met gemeentelijke steunpunten opnemen of gemeentelijke hulp accepteren.
- We zetten in wat er al is: er is binnen de gemeente en in de stad al heel veel ontwikkeld en beschikbaar in het ondersteunen van jongeren in vergelijkbare omstandigheden.
- Ontwikkelen wat nodig is: binnen de tweede fase van Slagkracht wordt met marktpartijen en landelijke kenniscentra gebouwd aan methoden, instrumenten, psychosociale behandeling en stress- en trauma-sensitieve vormen van begeleiding.

7. Uithuisgeplaatste kinderen uit Toeslagengedupeerde gezinnen

In de vorige voortgangsbrief is uw raad geïnformeerd over de samenwerking van Hulpteam Toeslagen 010 (HTT010), Jeugdbescherming Rotterdam-Rijnmond (JBRR) en het Landelijk Ondersteuningsteam ten behoeve van gezinnen die zowel gedupeerd zijn door de toeslagenaffaire en waarin ook sprake is van een jeugdbeschermingsmaatregel (waaronder een uithuisplaatsing). De bedoeling van de samenwerking is om gezamenlijk, vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheid, gedupeerde ouders en gezinnen te ondersteunen. De expertise en verantwoordelijkheid voor de jeugdbeschermingsmaatregel en de zorg voor het kind ligt primair bij de jeugdzorgketen, terwijl de verantwoordelijkheid en expertise voor de maatschappelijke ondersteuning van gedupeerde ouders ligt bij Toeslagen 010.

De hulpvragen van de ouders zijn heel divers: van dossierinzage, dossier opvragen tot een ruimere bezoekregeling of hereniging met de kinderen. Die hereniging is lang niet altijd mogelijk: als kinderen al lang geleden uit huis zijn geplaatst, in een ander gezin wonen of de ouders de voogdij niet meer hebben, kan het soms beter zijn om te kijken naar andere mogelijkheden, zoals een ruimere bezoekregeling. De verwachtingen die ouders hebben in gesprek met de gemeente en JBRR proberen we om die reden zo realistisch mogelijk te schetsen.
Eén vraag staat zonder uitzondering bij alle ouders centraal: waarom is mij dit overkomen? Hierin zijn JBRR en de andere gecertificeerde instellingen (GI's) partij om met de ouder te zoeken naar antwoorden.

Bij de gemeente zijn 25 gedupeerde ouders in beeld die te maken hebben gehad met een uithuisplaatsing. Voor deze ouders is – met hun toestemming – contact met JBRR.
Het Landelijk Ondersteuningsteam heeft nu 21 Rotterdamse ouders in traject. Een deel hiervan overlapt met de 25 ouders die ook al bij de gemeente in beeld zijn.

Het beeld is dat deze groep ouders zo kwetsbaar is en zo weinig vertrouwen heeft in welk overheidsorgaan of -instantie dan ook, dat het erg lastig is hen te bereiken.

Daarnaast hebben we geen gegevens over welke gezinnen het betreft. JBRR kan vanuit haar rol niet zien welke van haar bekende ouders ook toeslagengedupeerd is. De minister van Rechtsbescherming heeft aangegeven te kijken naar mogelijkheden van gegevensdeling, maar dit is nog in onderzoek. Tot die tijd blijven we via diverse kanalen hulp aanbieden.

8. Wet Hersteloperatie Toeslagen en gevolgen voor Rotterdam

Zoals eerder aangegeven is de Wet Hersteloperatie Toeslagen in werking getreden. Deze wet heeft tot doel de (juridische) basis onder de hersteloperatie te versterken en te verbreden. Het betreft één wet, waarin alle wettelijke bepalingen inzake de hersteloperatie toeslagen zijn opgenomen. Binnen deze wet worden niet alleen bestaande regelingen voor compensatie en hulp aan Toeslagengedupeerde ouders geregeld en gebundeld, de wet voorziet ook in nieuwe regelingen:

- Landelijke Kindregeling, waarin kinderen van erkend gedupeerden een leeftijdsafhankelijk forfaitair geldbedrag krijgen om hun toekomst beter vorm te geven. Daarnaast biedt de regeling brede ondersteuning aan kinderen (binnen de herstelwet gaat het om kinderen van gedupeerde ouders, en gaat de definitie van 'kind' tot 39 jaar). De gemeente krijgt geen lijstwerk, maar het UHT roept kinderen en jongvolwassenen per brief op om hulp te zoeken bij hun gemeente wanneer dat nodig is.
  De kindregeling heeft twee belangrijke aandachtspunten:
  - Er is geen schuldenaanpak voor kinderen van erkend gedupeerde ouders. Voor passende financiële ondersteuning zullen gemeenten dus met name bestaande schuldhulpverlening moeten inzetten.
  - De regeling voorziet niet in hulp voor kinderen van ouders die nog niet erkend zijn. Dat betekent dat de gemeente tot het moment van vaststellen van gedupeerdheid formeel 'alleen' reguliere ondersteuning aan kan bieden aan kinderen van ouders die nog wachten op de uitkomst van het onderzoek bij UHT. Die onderzoeken staan gepland tussen 2022 – 2026, wat inhoudt dat passende hulp voor de kinderen in een aantal gevallen niet gegeven kan worden wanneer dat nodig is.
- Ex-partner-regeling: deze voorziet in financiële compensatie en hulp voor ouders die ten tijde van de affaire toeslagpartner waren van gedupeerde ouders. Deze groep wordt ambtshalve door het UHT benaderd. Ook hier kan de brede ondersteuning pas starten op het moment dat gedupeerdheid is vastgesteld. Tot die tijd moet een beroep worden gedaan op de reguliere gemeentelijke ondersteuning.
- De basis voor hulp aan gedupeerden van andere Toeslagen, zoals Huurtoeslag, Zorgtoeslag en Kindgebonden budget. Er is nu nog geen regeling voor deze groep.

De komende maanden wordt door de gemeente met name ingezet op de ondersteuning van kinderen die door UHT gewezen gaan worden op de beschikbare hulp en op een campagne om deze groep te bereiken, bij gebrek aan gegevens over de kinderen zelf. Deze campagne wordt samen met de doelgroep en met het Rijk vormgegeven.

9. Communicatie: samen met de ouders

In de vorige voortgangsbrief informeerden wij u over de verschillende manieren waarop wij in contact proberen te komen met gedupeerden. We informeerden u dat we actief zijn met eigen Twitter, Instagram en Facebookkanalen om het Informatiepunt 010 onder de aandacht te brengen. Belangrijkste doel van de social media-strategie is om altijd vindbaar en bereikbaar te zijn voor gedupeerde ouders. Juist ook voor ouders die later misschien besluiten toch hulp te willen en liever laagdrempelig contact met ons op willen nemen. Daarnaast verspreiden we via deze sociale mediakanalen ons hulp- en informatieaanbod.
Een Facebook-post met een opvallend hoog bereik van 3.386 views, is een portret van een 41-jarige gedupeerde moeder. In 2020 komt ze uit de schuldsanering met een duidelijk

doel; een eigen onderneming. *'Ik meldde me aan bij het Regionaal Bureau Zelfstandigen (RBZ) en bij de gemeente. Daar kreeg ik de hulp die ik nodig had. Ik volgde een BooStcamp en een cursus voor nieuwe ondernemers en ik kreeg een coach. Inmiddels is mijn eigen coachpraktijk Intentions, waar ik vrouwen help in balans te komen, een feit. Ik heb niet opgegeven en ben blij met waar ik nu sta. Dat wil ik ook aan andere ouders meegeven; er is hulp. Dus meld je aan als gedupeerde. En geef niet op'*

Social media kanalen	Twitter	Instagram	Facebook
Bereik 01-07-2022/30-09-2022	19.100	653	105
Engagement* 01-07-2022/30-09-2022	670	56	14

* totaal aantal betrokken reacties op social media berichten

Ook offline streven wij ernaar goed vindbaar te zijn. Er zijn nog steeds gedupeerde ouders die wij niet hebben kunnen bereiken. Om hen, maar ook andere gedupeerden die niet in beeld zijn te bereiken, doen wij een appèl op de professionals rondom deze doelgroep, de wijkpartners zorg en welzijn. Voor hen hebben we de Toolkit Toeslagenaffaire 010[10] ontwikkeld. Deze bevat eenduidige informatie over onze aanpak en tips en tools voor professionals om zelf gedupeerden te helpen: content, nieuwsberichten en social mediacampagnes, posters, visitekaartjes en een toelichting over hoe dat te gebruiken. De toolkit is tot stand gekomen in nauw overleg met een aantal partners in de wijk, ervaringsdeskundigen en gedragswetenschappers. Er zijn sinds begin mei 150 toolkits verspreid in het netwerk. Momenteel wordt de toolkit geëvalueerd en geactualiseerd met relevante informatie voor ouders en netwerk.

Op landelijk niveau adviseren we mee op de communicatie voor de Kindregeling en de Herstelwet.

Financiële en juridische consequenties/aspecten:
De financiële consequenties van de Rotterdamse aanpak zijn op te splitsen in uitvoeringskosten en de kwijtschelding van schulden en vorderingen. Het Rijk neemt de vergoeding van alle kosten op zich. Dit is vastgelegd in verschillende Specifieke Uitkeringen (SPUK's). Dit omvat zowel de kosten van de ondersteuning op de vijf leefgebieden (financiën, wonen, zorg, gezin en werk, mits vastgelegd in een plan van aanpak), als de uitvoeringskosten en de kosten van het kwijtschelden van gemeentelijke vorderingen. Wellicht ten overvloede: de gemeente vergoedt ook de reeds afgeloste bedragen die Rotterdammers in minnelijke schuldregelingen hebben gedaan (voordat zij erkend werden als gedupeerde ouder). Voor deze kosten biedt het Rijk geen vergoeding aan de gemeente en wordt opgelost binnen de begroting van Rotterdam.

[10] https://www.rotterdam.nl/werken-leren/toolkit-toeslagenaffaire/

Burgemeester en wethouders van Rotterdam,

De secretaris,

V.J.M. Roozen

De burgemeester,

A. Aboutaleb